

L'escena té lloc a Biscaia i Aragó a principis del segle XV

Atri del Palau de l'Aljaferia

El veterà Ferrando aconsella alguns soldats que ocupin els llocs corresponents, perquè el Conte di Luna, un dels comandants aragonesos, és a punt d'arribar, després d'una espera solitària sota la finestra d'una dama a qui estima. El comte està gelós i preocupat, ja que ha descobert que té un rival en el cor de la seva estimada: un trobador desconegut. Ferrando relata als soldats la veritable història del Conte di Luna (*Di due figli...*). El comte vell tenia dos fills. Quan eren infants, un d'ells, el comte actual, va créixer fort i robust: però l'altre era pàl·lid i malaltís des que, en circumstàncies bastant sospitoses, una gitana va ser trobada al costat del bressol. La gitana fou capturada i va morir a la foguera, però deixà una filla que va jurar venjar-la. Poc temps després l'infant malaltís desaparegué i tota la cort va estar d'acord a creure que el rapte havia estat fet per la filla de la gitana. El vell comte, però, mai no va creure que el nen havia mort i, des del llit, moribund, féu jurar a l'altre fill que mai no deixaria de cercar el seu germà. Ferrando afegeix que, si bé també es féu fonedissa la filla de la gitana, ell recorda tan clarament els seus trets que podria identificar-la sense dubtar-ne gens. També diu que l'esperit de la gitana morta es passeja pels voltants del castell i que, no fa pas gaire temps, un soldat es va morir de por.

Jardins de Palau

Leonora (la dama estimada pel comte) parla amb la seva dama de companyia de la passió que ha desvetllat en ella un cavaller que va veure en un torneig (*Tacea la notte placida*). Tot i que no portava cap escut damunt la capa, el cavaller es va inscriure en la gesta i vencé tots els seus adversaris. Poc temps després, quan esclatà la guerra, el cavaller es feu fonedís. Recentment, però, Leonora ha sentit que la veu del desconegut la cridava, mentre s'apropava al balcó de l'alcova. Inés, la dama, prega la senyora que s'oblidi del misteriós cavaller, però Leonora palesa el seu amor amb fermesa. Tot seguit les dues donen entren a palau. Es presenta el Conte di Luna i quan és a punt de cridar Leonora, de sobte es veu sorprès per la serenata del trobador. En escoltar aquest cant, Leonora corre cap al jardí i, en confondre el comte amb el seu estimat, va impulsivament vers ell (*Qual voce! Ah! Dalle tenebre...*). Però aleshores els dos rivals es troben enfrontats. El trobador es descobreix i diu que s'anomena Manrico i és un seguidor del pretendent d'Urgell i un fora de la llei amb el cap posat en preu. Els dos homes lluiten i Leonora cau esvanida.

ACTE II

Un campament de gitanos a Biscaia

Azucena explica amb tristesa la mort de la seva mare a la foguera (*Stride la vampa...*). Al costat d'ella hi ha Manrico, que creu ser-ne fill. De sobte, Azucena se li dirigeix i li demana que la vengui. Quan es queden sols, Azucena relata a Manrico la mateixa història que havia explicat Ferrando (*Condotta ell'era in ceppi...*) i afegeix que, per tal de venjar-se de la mort de la seva mare, ella raptà Manrico amb la intenció d'occir-lo, però un error fatal féu que s'equivoqués i matà el fill propi. Manrico confessa a Azucena que s'ha trobat cara a cara amb el comte i un estrany impuls de sang li ha impedit de matar-lo (*Mal reggendo all'aspro assalto...*). Azucena li aconsella que, en una altra ocasió, no es deixi portar pels impulsos. Ruíz, un missatger, arriba amb les notícies que uns homes del pretendent d'Urgell han pres Castellor, i Manrico rep ordres d'anar-hi tot seguit per fer-se càrrec de la guarnició. També hi ha un missatge personal: han arribat notícies falses a la cor que divulguen la mort de Manrico. La impressió ha estat tant forta que Leonora ha decidit de recloure's en un convent. Per tal d'impedir-ho, cal que Manrico es posi en camí, sense pèrdua de temps. Immediatament Manrico se'n va al galop, sense escoltar les súpliques d'Azucena, que li demanen que no marxi.

Atri d'un convent pròxim a Castellor

És de nit. El comte arriba, acompanyat per Ferrando i altres soldats, per impedir que Leonora prengui els hàbits (*Il balen del suo sorriso...*). Se sent un cor de monges quan entren Leonora i Inés. El comte i els seus homes els intercepten el pas i, davant la sorpresa de tothom, també s'hi presenta Manrico (*E degio e posso crederlo?*) (*Sei tu dal ciel disceso...*). Quan el comte vol endur-se Leonora per força, Manrico l'envolta, ben reforçat pels seus homes, el desarma per la superioritat numèrica i és ell qui s'enduu Leonora.

ACTE III

Campament del Conte di Luna

El Conte di Luna s'enutja quan pensa que Leonora està amb el rival. Ferrando l'interromp per dir-li que han fet presonera una gitana, acusada d'espionatge. Quan Azucena compareix davant del comte, li confessa que ella cerca un fill que la va abandonar (*Giorni poveri vivea...*). Com que és a Biscaia on va ocórrer la tragèdia del seu germà i la gitana diu que en ve, el comte li pregunta si recorda alguna cosa sobre el rapte fa anys, del fill d'un noble, i li revela la veritat. Aleshores el comte ordena l'execució de la gitana. Azucena oposa resistència i crida Manrico amb força: agraçosament, el comte comprova que la dona que té al seu poder

és, no tan sols l'assassina del seu germà, sinó també la mare de l'odiat enemic.

Sala adjacent a la capella, a Castellor

Manrico té el comandament de Castellor i diu a Leonora que l'assalt al campament enemic és imminent. Havent enviat Ruíz a avisar els soldats, Manrico declara a Leonora que, si cau en la batalla, l'esperarà al cel (*Ah si, ben mio; coll'essere io tuo,...*). Sobtadament es presenta Ruíz i diu que Azucena ha estat capturada pels homes del comte i que és a punt de ser cremada a la foguera. Manrico, aterrit davant d'aquesta nova, fa reunir els soldats per anar a rescatar a la gitana (*Di quella pira...*).

ACTE IV

Una ala del Palau d'Aljaferia

Castellor s'ha vist envoltat per sorpresa pels homes del Conte di Luna i Manrico ha estat fet presoner. És de nit. Entra Leonora acompanyada pel fidel Ruíz, que li indica que Manrico és empresonat amb la seva mare a la torre de palau. Leonora es queda sol i medita el seu projecte: només ella pot salvar el trobador a canvi de la seva pròpia vida (*D'amor sull'ali rose...*). Mentre Leonora reflexiona sobre això, se sent un cant fúnebre (*Miserere d'un alma già vicina...*). (*Quel suon, quelli preci...*). Des de la torre Manrico es lamenta que la mort trigui tant a arribar i recorda Leonora, demanant que no l'oblidi, sense saber que ella és a fora escoltant-lo. Poc després surt del palau el Conte di Luna, que dóna les ordres per a l'execució dels dos detinguts. La seva sorpresa és gran en trobar Leonora, que es presenta al seu davant amb una petició de clemència per a Manrico (*A te davante...*), que el comte rebutja immediatament. Aleshores Leonora, amb ferma decisió, proposa al comte un pacte: ella se li lliurarà incondicionalment a canvi de la vida del trobador (*M'avrai, ma fredda, esanime spoglia*). El comte accepta ràpidament el pacte i dóna ordres que deixin passar Leonora cap al calabós, moment que aquesta aprofita per prendre el verí que duu ocult en un anell.

Un calabós

Azucena, aterrada davant la proximitat de la mort, recorda el suplici de la seva mare, però Manrico la calma. De sobte, Leonora es presenta per dir a Manrico que serà alliberat. Sorprès, ell vol saber-ne la causa: i com que Leonora roman en silenci, Manrico comprèn que s'ha venut al comte per tal de salvar-lo. Enfadat, Manrico li fa durs retrets, mentre ella suplica que se'n vagi de seguida. Els retrets de Manrico acaben amb una exclamació

d'horror quan Leonora li confessa que ha ingerit un verí (*Prima che d'altri vivere io volli tua morir!...*). El comte es presenta a la porta del calabós i veu con Leonora s'està morint. Enfurit per l'engany, ordena la immediata execució de Manrico. El comte arrossega Azucena cap a la gran reixa del calabós perquè vegi l'execució. La gitana, a la fi, confessa al comte que ell acaba de matar el seu propi germà i s'esvaneix després d'haver venjar la mort de la seva mare.